

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р **Искра Генчева Мандова**,
преподавател в Катедра „Класически и източни езици и култури“,
Филологически факултет, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“,
член на научно жури (Заповед на Ректора на СУ № РД-38-306/ 23.06.2025)

за дисертационния труд на ас. **Мария Тинкова Маринова**
Катедра „Китаистика“,
Факултет по класически и нови филологии,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

на тема:

СТРАТЕГИЯ И ДИПЛОМАЦИЯ НА ХАНСКИЯ ИМПЕРАТОР У-ДИ (141–87 Г. ПР.Н.Е.) В ЦЕНТРАЛНА АЗИЯ ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА „ЛЕТОПИС ЗА ДАЮАН“ ОТ „ЗАПИСКИТЕ НА ВЕЛИКИЯ ИСТОРИК“

с научен ръководител доц. д-р Евгений Кандиларов за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 2.1. Филология, Езици на народите на Азия, Африка и Америка
(Китайски език, история и култура)

1. Данни за докторантурата

Мария Тинкова Маринова е записана като докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Китаистика“ във Факултета по класически и нови филологии на СУ „Св. Климент Охридски“ със заповед на ректора на СУ № РД 20-1812/ 23.09.2021, считано от 01.10.2021 година и е отчислена с право на защита на 01.10.2024 година. От приложения общ отчет става ясно, че докторантката е получила повече от предвидените в утвърдения индивидуален учебен план 203 кредита, а именно 247 кредита, положила е успешно 1 докторантски минимум по история на Китай в периода на династия Западна Хан.

Подготвената документация, до която получих достъп в качеството си на член на журито, е прецизна и информативна, включваща и протокол за проверка на оригиналността на дисертационния труд.

Научното жури е определено по необходимия ред, при съблюдаване на срокове, квоти и професионални компетенции.

2. Данни за докторанта

Мария Тинкова Маринова завършва специалност „Китаистика“ в СУ „Св. Климент Охридски“ през 2001 г., като по време на обучението си специализира в Пекиния педагогически университет за период от една година.

От дипломирането си ас. Маринова работи като преводач на свободна практика, като в периода от 2003 до 2016 г. е щатен асистент по китайски език в Катедра „Класически и източни езици и култури“ във Великотърновския университет, от 2005 до 2017 г. е хоноруван преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, а от 2017 година е вече щатен асистент в катедра „Китаистика“ на Софийския университет. Води лекции и упражнения по дисциплините „Китайска фонетика и фонология“, „Китайска диалектология“, „Съвременна история на Китай“ и „Специализиран превод – икономика, право, ИТ“ в бакалавърските и магистърските програми на СУ. Повече от 15 години е изпълнителен редактор на списание „Институт Конфуций“, редактор и съставител на сборниците от научната конференция „Пътят на коприната“. Специализира многократно в КНР: Ланджоу (2024), Сиан (2019), Пекин (2018), участва в серия от обучения за преподаватели по китайски език от Централна и Източна Европа в Института „Конфуций“ към университета „Йотвош Лоранд“ – Будапеща.

Ас. Маринова е член на Европейската асоциация по китаистика (EACS) от 2015 г., на Европейската асоциация по азиатско изкуство и археология (EAAA) от 2019 г. и Асоциацията на китаистите в България от 2024 г. Владее китайски, английски и руски език.

Докторантката представя повече от необходимия брой публикации по темата на дисертацията.

3. Данни за дисертацията и автореферата

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение, приложения и библиография на английски, български, китайски и руски език.

Общият обем на дисертацията е 202 компютърни страници, от които 138 стр. текст, 21 стр. библиография, 35 стр. превод от китайски език на „Летопис на Даюан“ и 8 стр. други приложения.

В увода се коментира актуалността на темата и необходимостта от изследване на проблема, дефинирани са обектът, предметът, целта, задачите, изворите,

методологията на изследването. Представени са структурата, изследователските методи и подходи, приносите и значимостта на научния труд.

В първа глава, озаглавена „Анализ на проблема и състояние на изследванията в научната област“, се разглежда състоянието на научните изследвания в различни аспекти, свързани с темата на дисертационния труд. Първата част включва обзор на първичната литература, обхващаща основно китайски историографски текстове, сред които „Записките на великия историк“, „История на династия Хан“, „Книга на късната династия Хан“, „Книга на документите“, „Коментарите на Дзуо“, „Речи на царствата“ и др. Във втората част е извършен критичен преглед на вторичната литература, разпределена в две направления – филологическо и историческо, а в третата част се прави оценка на съществуващите подходи, като са очертани основните научни парадигми и нерешените въпроси в дисертационната област.

Втора глава разглежда историческия контекст, в който се развива външната политика на император У-ди. В първата част е проследено формирането на държавната структура и администрацията на династия Западна Хан, който остава основополагащ за развитието на китайската държавност през следващите две хилядолетия. Във втората част са анализирани вътрешнополитическите, административните и икономическите реформи, проведени по време на управлението на император У-ди, които създават благоприятни условия за провеждане на активна външна политика и териториално разширение на империята. Третата част е посветена на дипломатическите субекти в предханския период и в епохата на династия Западна Хан. Направен е систематичен преглед на редица държавни образувания и племенни съюзи в непосредствена близост до Ханската империя, като са изяснени техните етнически особености, регионални специфики и роля в геополитическата динамика на региона.

Третата глава представлява основната част на дисертацията и предлага задълбочен анализ на външнополитическите стратегии на император У-ди, базиран на сведенията от „Летопис за Даюан“ в „Записките на Великия историк“ на Съма Циен. Акцентът е поставен върху прехода от мирна дипломация към военна експанзия, както и върху новаторския историографски подход, който надхвърля традиционния синоцентризъм. Като основни инструменти за културно и дипломатическо влияние са изведени императорските аудиенции, участието в трибутарната система, дипломатическите мисии, династичните бракове и размяната на гаранции.

Докторантката заключава, че външната политика на Ханския двор през периода може да бъде успешно дефинирана с модерни термини като „прагматичен реализъм“,

„хибридна политика“ или „интелигентна сила“, тъй като съчетава елементи както на дипломация, така и на принуда.

Приложенията допълват основното изследване чрез оригинален превод на „Летопис за Даюан“ от класически китайски на български език, карти, илюстриращи геополитическата ситуация в Централна Азия през II в. пр.н.е., и таблици с демографски и политически данни за западните царства, извлечени от династийните хроники.

От предложения текст личи задълбочената подготовка на Мария Маринова в областта на китайския език, история и култура, а също и проблематиката, свързана с темата на изследването.

Авторефератът (в обем 44 компютърни страници) обективно отразява съдържанието на дисертационния труд и приносите на авторката.

Темата на предложението за обсъждане дисертационен труд е атрактивна, актуална, дисертабилна и спада към така наречените интердисциплинарни теми, тъй като засяга различни процеси и фактори, оказали влияние върху формирането на политиката и дипломацията на династия Западна Хан. Обектът и методите на изследването са формулирани точно, а целите и задачите са постигнати.

4. Научни приноси

Един от основните приноси на дисертационния труд, разбира се, е преводът на оригинален изворов материал от старокитайски език, който да даде тласък на последващи научни изследвания. Проблематиката е разгледана многопластово, широкоспектърно и интердисциплинарно. Дисертацията представлява първото в България систематизирано изследване на ранните дипломатически инструменти, възникнали още преди династия Западна Хан (206 г. пр.н.е. – 9 г. н.е.), както и на тяхното надграждане по време на управлението на император У-ди.

Като принос бих отличила и изясняването на богат набор от терминология, интегрирана в историческото повествование, обхващаща множество топоними, културни и политически реалии. Трудът има пионерски характер и може да постави началото на бъдещи изследвания в областта на историята, историографията, културологията, дипломацията и пр., поради което горещо препоръчвам публикуването му.

Разбира се, дисертацията е доказателство и принос за развитието на българската китаистика.

5. Заключение

Представената докторска дисертация е оригинално научно изследване, което показва постигнатото от дисертантката Мария Маринова, нейните знания и умения за сериозен сравнителен и интердисциплинарен анализ на проучваната тема. Трудът отговаря изцяло на изискванията за самостоятелно научно изследване.

Въз основа на всичко казано дотук, предлагам дисертационният труд да бъде оценен по достойнство, а на неговия автор да бъде присъдена научната и образователна степен „доктор”.

26 юли 2025 г.

Велико Търново

доц. д-р ИСКРА МАНДОВА